

# 5.7. Učební osnovy

## Vlastivěda

### 5.4 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

#### 5.4.1 Vzdělávací obor Člověk a jeho svět

##### 5.4.1.3 NÁZEV VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU: VLASTIVĚDA

##### 5.4.1.3.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

##### Obsahové vymezení:

V předmětu Vlastivěda je realizován obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve vybraných okruzích z tematických okruhů: Místo, kde žijeme; Lidé a čas.

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují se vzdálenějšími jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozoruje, přemýšlí o nich a chrání je. Podmínkou úspěšného vzdělávání v této oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací. Propojením této oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností pomáhá žákovi zvládat nové životní situace, upevňovat pracovní a režimové návyky.

Na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí chápe organizaci života v rodině, ve škole, obci a ve společnosti (včetně situací ohrožení). Různé činnosti a úkoly by měly probudit kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet vztah k naší zemi a k evropanství. Seznamují se s problémy, které provázejí soužití lidí, celé společnosti nebo i globální problémy. Učí se o nich přemýšlet a chránit je. Žáci poznávají, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. Učí se vnímat historii a současnost

České republiky i v kontextu Evropy.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

#### **Časové vymezení:**

4. ročník – 2 hodiny

5. ročník – 2 hodiny.

#### **Organizační vymezení:**

Výuka probíhá ve třídě, doplněna besedami a exkurzemi.

#### **Průřezová témata:**

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

#### **Osobnostní rozvoj**

OSV 1: Rozvoj schopností poznání: cvičení smyslového vnímání, vzornosti a soustředění, řešení problémů

OSV 2 Sebepoznání a sebepojetí: moje tělo, co o sobě vím a co ne, můj vztah ke mně samému, moje vztahy k druhým lidem

OSV 3 Seberegulace a sebeorganizace: organizace vlastního času, plánování učení

OSV 5 Kreativita: nápady, originalita, tvořivost

#### **Sociální rozvoj**

OSV 6 Poznávání lidí: vzájemné poznávání ve třídě

OSV 7 Mezilidské vztahy: chování podporující dobré vztahy, respektování, podpora, pomoc

OSV 8 Komunikace: řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, pravda, lež a předstírání v komunikaci, komunikace

v různých situacích

OSV 9 Kooperace: rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro kooperaci

### **Environmentální výchova (EV)**

EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: doprava a životní prostředí, vlivy průmyslu na prostředí, odpady a hospodaření

s odpady, ochrana přírody, změny v krajině

EV 4 Vztah člověka k prostředí: naše obec, náš životní styl, prostředí a zdraví

### **Mediální výchova (MV)**

MV 1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení: hledání rozdílů mezi různými druhy sdělení, chápání podstaty mediálního sdělení

MV 5 Fungování a vliv médií ve společnosti: vliv a role médií v každodenním životě

### **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)**

VMEGS 1 Evropa a svět nás zajímá: zvyky a tradice národů Evropy, zážitky a zkušenosti z Evropy, naši sousedé

VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět: životní styl a vzdělávání mladých Evropanů, naše vlast a Evropa

#### **5.4.1.3.2 Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Člověk a jeho svět**

Výuka přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáka takto:

#### **Kompetence k učení**

#### **Učitel:**

- nabízí různé zdroje informací,
- jasně, stručně, srozumitelně a v souvislostech provádí výklad,
- vede žáka k užívání obecně platných termínů, znaků a symbolů, uvádí věci do souvislostí.

#### **Žák:**

- vyhledává a třídí informace z různých zdrojů informací (encyklopedie, přírodovědné knihy a časopisy...).

#### **Kompetence k řešení problémů**

##### **Učitel:**

- nabízí problémové úkoly, objasňuje více druhů řešení a tím učí žáka řešit problémy, volit vhodné způsoby řešení, užívat při řešení problému empirické a logické postupy, tyto postupy prakticky ověřuje,
- společně s žáky vytváří pravidla a kritéria hodnocení a tím umožňuje žákovi sledovat vlastní pokrok při zdolávání problémů.

#### **Žák:**

- vyhledává informace a využívá vlastní zkušenosti při řešení problémů.

#### **Kompetence komunikativní**

##### **Učitel:**

- nabízí různé texty a záznamy, audio i videotechniku a tím umožňuje žákovi porozumět různým typům textů a záznamů a obrazového materiálu,
- poskytuje žákovi informační a komunikační prostředky a

technologie, vede k bezpečné komunikaci.

#### **Žák:**

- efektivně využívává informační a komunikační prostředky pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem.

#### **Kompetence sociální a personální**

##### **Učitel:**

- umožňuje žákům podílet se na vytváření pravidel práce v týmu,
- poskytuje žákům prostor pro skupinovou práci a kooperativní učení,
- umožňuje žákům klást otázky a tím žák přispívá k diskusi v malé skupině.

#### **Žák:**

- spolupracuje ve skupině a respektuje daná pravidla,
- podílí se na příjemné atmosféře v týmu,
- spolupracuje s druhými při řešení problémů.

#### **Kompetence občanské**

##### **Učitel:**

- uznává možnost volby při rozhodování,
- umožňuje žákovi rozhodovat se podle dané situace, poskytovat účinnou pomoc dle svých možností,
- umožňuje dávat věci, jevy do souvislostí,
- vede žáky k zodpovědnosti za svá rozhodnutí.

## Žák:

- chápe základní ekologické souvislosti,
- zná požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví.

## Kompetence pracovní

### Učitel:

- poskytuje žákům různé nástroje a pomůcky,
- předkládá různá rizika a následky nejen ve vztahu k lidem, ale i k přírodě a tím vede žáka k zodpovědnému přístupu k výsledkům pracovní činnosti i z hlediska ochrany svého zdraví a zdraví druhých, i z hlediska ochrany životního prostředí.

## Žák:

- používá materiály, nástroje a vybavení a dodržuje vymezená pravidla.

## 5.4.1.3.3 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu VLASTIVĚDA

VLASTIVĚDA – 4. ROČNÍK		
Školní ročníkový výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy
- vyhledá a ukáže na mapě Evropy ČR a město, ve kterém žije	Místo, kde žijeme Naše vlast Česká republika – poloha, kraje	OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, MV 1.
- pomocí mapy vyjmenuje kraje ČR, krajská města	a krajská města	EV 3, EV 4, VMEGS 1, VMEGS 2
- sestaví pomocí plánu města plánek cesty do a ze školy	Mapy a plány – čtení map, vysvětlivky mapy	
- rozliší na příkladech plán, druhý a typy map	plány	
- použije v praxi vysvětlivky přírodní vlastivědné mapy České republiky	Orientace v krajině – kompas, buzoła,	
- vyjmenuje hlavní a vedlejší světové strany, určí světové strany pomocí kompasu (buzoly) nebo vybraných přírodních úkazů	orientace podle mapy	
- dodržuje pravidla bezpečného chování v přírodě		
- vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištních lidech na mapách ČR	Česká republika – povrch, vodstvo, počasí, podnebí, půda, zemědělství, průmysl	
- vyhledá a prezentuje přírodní, sídelní, hospodářské a kulturní zajímavosti svého kraje	nerostné bohatství, základy stát.zřízení, Politický systém státní symboly, armáda	
- zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest po České republice	Cestujeme po naší vlasti	
- Česká republika – demokratický stát		
- rozliší pojmy prezident, vláda, premiér, ministr, ministerstvo, parlament, senát, poslanecká sněmovna; stručně charakterizuje jejich funkci a vyhledá jejich konkrétní zástupce		
- na obrázku rozliší státní symboly ČR, vysvětlí, kdy se používají, armáda ČR	Státní symboly	
	Lidé a čas	
- na konkrétních příkladech rozliší minulost a současnost	Čas – minulost a současnost	
- vysvětlí základní význam paměťových a movitých památek		
- vysvětlí stručně význam vybraných časových pojmů, orientuje se na časové přímce		
- stručně charakterizuje období minulosti naší vlasti s využitím regionálních	České země v pravěku; Slované na našem	

specifik	území: vláda Přemyslovců; Český stát za	
- stručně vysvětlí historický přínos vybraných osobností českých dějin s ohledem na místní region	vlády Lucemburků, husitské války, První Habsburkové na českém trůně	
- převede některou z pověstí	Naše nejstarší minulost v pověstech	
- na vybraných příkladech porovná způsob života a práce našich předků	Život našich předků do počátku novověku	
- vysvětlí historické důvody zařazení vybraných státních svátků	Významné dny ČR a jejich historie	
VLASTIVĚDA – 5. ROČNÍK		
Školní ročníkový výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy
- používá v praxi se ve vybraných mapových značkách	Místo, kde žijeme Práce s mapou	OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, MV 1, MV 5, EV 3, EV 4, VMEGS 1, VMEGS 2
- pomocí mapy Evropy ukáže sousední státy ČR, vyhledá světadily na mapě polokouli	Sousední státy ČR	
- vyhledá a prezentuje jednoduché údaje o sousedních státech ČR		
- vyhledá a prezentuje jednoduché údaje o Evropě	Evropa – jeden ze světadilů Cestujeme po Evropě	
- vyhledá a jednoduchým způsobem posoudí význam regionálních svátností	Naš kraj – Hlavní město Praha	
- přírody, osídlení, hospodářství a kultury svého kraje	Kraje ČR	
- porovná způsob života a přírodu v České republice i jiných zemích	Lidé a čas	
- konkrétním způsobem využije archiv, knihovnu, muzejní expozici, galerii jako informační zdroj pro pochopení minulosti	Návštěva knihovny, muzea,	
- zdůvodní základní význam nemovitých i movitých kulturních památek	Kulturní památky a jejich význam	
- zdůvodní význam chráněných částí přírody	Ochrana přírody v ČR	
- stručně charakterizuje období minulosti naši vlasti a historický přínos vybraných osobností českých dějin s využitím regionálních specifik	Od bitvy na Bílé do 19. století; 20. století – války, vznik československé republiky, ČSR v letech 1948 – 1989, ČR dnes	
- na vybraných příkladech porovná způsob života a práce našich předků		
- vysvětlí historické důvody zařazení vybraných státních svátků	Významné dny ČR a jejich historie	